

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشت تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم
بدین بوم وير زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - امریکا
۳ می ۲۰۰۹

بیانید پښتو بیاموزیم

اتهم لوست

(درس هشتم)

په پښتو کې مفرد او جمع نومونه

۲ - د بنځینه یا مؤنث نومونو جمع جوړول:

الف - حقيقي او غیر حقيقي لفظي مؤنث:

در درسهای گذشته خواندیم که خوشبختانه اسمای مؤنث دارای علایم بوده و نظر به آن از نامهای مذکر تشخیص و تفریق میشوند. و از جانب دیگر مؤنثات حقیقی و غیر حقیقی لفظی برؤیت علایم شان یکسان جمع میگردند.

- هغه نومونه چې د پای توری یې الف وي:

این نوع اسمها با ایزاد پسوند (گاني) و اما بیشتر با (وي) جمع میشوند مثلاً:

انا اناوي

ملا (کمر) ملاوي

غوا غوا گاني

خندا خندا وي يا خندا گاني

هوا هواوي (يو بام او دوه هواوي)

- هغه نومونه چې د پای توری یې گړدی ه و ي:

این نوع نامها با علاوه نمودن پای مجهول (ي) در اخير آنها، جمع میگردند مثلاً:

بنځه بنځي

تخته تختي

چرگه چرگي

کتابچه کتابچي

ونه ونې

منه مني
ميره ميرې (مادر اندر)

– هغه نومونه چې د پای توری يې مجهول (و) وي:
نامه‌ای که به و او مجهول ختم می‌شوند، جمعشان با علاوه نمودن (گانې) در اخیر نام حاصل می‌شود به گونه‌ی مثال:

بیزو بیزوگانې
بنارو بنارو گانې
پیشو پیشو گانې
*

– هغه نومونه چې په مجهول (ي) ختمیږي:
اکثر این نوع نامها اسم جمع بوده الجمع شان غلط است.
شودې یا شیدې

مستی
خِنْجَلِي (سنجد که عوام الناس سنجت تلفظ میکنند)
بعضی از دری زبانان این لغت را به سین یعنی (سنْجَلِي) تلفظ میکنند که کاملاً غلط است.
بخاطر باید داشت نام (ادې) که لقب فامیلی برای مادر است اگر بصورت اسم خاص استعمال می‌شود جمع ندارد و اگر بصورت اسم عام استعمالش میکنند در آن صورت جمعش (ادېگانې) است که نباید بکار برده شود.

– هغه نومونه چې د پای توری يې تانیثه (ی) وي:
جمع بندی این گونه اسماء نیز به (ی) صورت می‌گیرد.

کرتی کرتی
مشوانی مشوانی
کرکی کرکی
شپېلی شپېلی
گری گری (به معنای ساعت)
ودانی ودانی

در لسان گفتاری (گرنی ژبه) بعضاً برخی ازین نامها را به (گانې یا گان) جمع می‌بندند که کاملاً غلط است و اما در زبان دیوانی (لیکنی ژبه) قطعاً استفاده نمی‌شود.
*یادینت:

آلو – تالو – بانو – کچالو (پټا ټي) – بانو اودی ته ورته ډېر نور نومونه دي چې په (و) ختمیږي خو دغه (و) معروف (و) دی او دغه نومونه نارینه (مذکر) نومونه دي چې د (گان) په وروستاري سره جمع تری جوړیږي او په غونډلو (جملو) کې همداسې کارول کېږي. په یاد دي وي چې (کچالو) پښتو نوم نه دی نو ځکه عام وگړي يې په (کچالان) جمع جوړوي.
تر بل پښتو لوست پورې مو په لوی او سپېڅلي خدای سپارم ، الله مو مل او ښي چاري.